

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. Humani corporis structura & delineatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

ergo illi non possunt esse in subiecto, & illi non communicare suum effectum formalem: sed si producerentur illi termini à solo Deo, essent in subiecto cui non communicarent suum effectum formalem: ergo illi termini produci non possunt à solo Deo. Probo assumptum. Effectus formalis termini visionis est reddere suum subiectum videns: sed si Deus produceret terminum visionis in aliquo subiecto, non redderet illud videns: ergo non communicaret subiecto suum effectum formalem.

Respondeo terminum actus vitalis posse considerari vel præcisè secundum se, vel cum actione procedente à potentia vitali. Si consideretur hoc posteriore modo, effectus eius formalis est reddere subiectum, in quo est, intelligens, videns, &c. si autem solus consideretur præcisè absque tali actione, effectus eius formalis non est reddere subiectum videns, aut intelligens, sed reddere subiectum habens mortuam similitudinem obiecti. Semper ergo concedendum est, non posse formam esse in subiecto, quin communicet ei effectum formalem: sed negatur effectum formalem termini intellectus præcisè sumpti esse reddere subiectum intelligens; hic enim est effectus formalis termini huius & actionis procedentis à principio proportionato, in quo producit.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò. Illud reddit intellectum intelligentem formaliter, quod formaliter intellectui representat obiectum: sola qualitas, v.g. species expressa, representat formaliter obiectum intellectui; nam illa est imago formalis: ergo illa sola reddit intellectum intelligentem.

Respondeo distinguendo maiorem. Illud reddit intellectum formaliter intelligentem, quod intellectui representat obiectum mortuo modo, nego; quod representat vitaliter, concedo. Intellectio enim non est quæcunque imago, sed est imago viva, per quam intellectus attendit obiectum, & in illud tendit. Species expressa solitarie sumpta non representat intellectui vitaliter obiectum, sed mortuo modo; non enim per eam simpliciter sumptam intellectus attendit ad obiectum, nisi ei accedat actio, per quam illa imago pendeat à potentia vitali, & in illa maneat.

Tertia obiectio.

Obiicitur terriò. Si hæc qualitas à solo Deo producta non conferret intellectui suum effectum formalem, & non constitueret illum intelligentem, id fieret ex defectu actionis: sed actio non requiritur ut qualitas ista conferat suum effectum formalem; nam alia omnes formæ physice non indigent consortio actionis, ut consensant suum effectum formalem subiecto; albedo v. g. sola facit album, seclusa dealbatione: ergo verbum mentis se solo facit intellectum intelligentem. Deinde argumentor. Ut verbum mentis constituat intellectum intelligentem, nihil requiritur præter actionem productam à potentia vitali: sed Deus producit hanc qualitatem per actionem eiusdem omnino speciei & rationis; nam actio specificatur à termino: ergo illa qualitas facit intellectum intelligentem. Vbi enim omnia sunt eiusdem rationis, effectus formalis esse debet eiusdem rationis; sed hæc omnia sunt eiusdem rationis, actio scilicet & terminus: ergo effectus esse debet eiusdem rationis.

Respondeo effectum formalem huius qualitatis duplicem posse considerari. Primus est proprius, nimirum forma in subiecto, & ad illum conferendum non eget consortio actionis: alter est quasi communis actioni & termino, & ut hunc conse-

rat, indiget consortio actionis. Concedo igitur nullam esse formam quæ requirat consortium actionis ut conferat subiecto effectum formalem sibi soli proprium, sed exigit consortium actionis ut conferat subiecto effectum formalem communem termino & actioni. Huiusmodi est verbum mentis.

Deinde distinguo illam minorem. Deus produceret hunc terminum per actionem eiusdem speciei essentialis, concedo; per actionem eiusdem speciei accidentalis, nego. Actio enim, quæ fieret verbum mentis à solo Deo, esset eiusdem speciei essentialis cum ea, quæ producit à potentia vitali; quia essentialiter actio specificatur à termino: sed actio speciem accidentalem non sumit à solo termino, cum ab eo solo non denominatur; sed accipit etiam ab agente, quod est principium vite coniunctum. Differunt igitur actiones illæ ambæ accidentaliter, quia una extrinsecè denominaretur vitalis ex eo quod esset immanens; altera denominaretur non vitalis, quia esset transiens: unde sequitur, quod vitalitas in actione denominatio est extrinsecè, ideòque falsum est, quod omnia in utroque casu eiusdem sunt rationis.

QVÆSTIO V.

De corpore organico, quod anima informat.

Non potest satis intelligi quid sit, & quas proprietates habeat anima, nisi explicetur corpus ad quod informandum tota ordinatur; animat videlicet illud ut vite socium, consecrat ut templum, illustrat ut cælum. Cum hoc socio sola regnat, dedicat se ipsam in hoc templo, radiorum in hoc cælo; regnum enim animæ corpus est, in quo vniuersitatem quandam omnium bonorum natura descripsit, mundumque multiplicem in unico veluti puncto dedit. Templum est, in quo & donarium, & lampas & adituus, imò & tantum non Dea ipsa est anima. Cælum est, in quo tot sunt astræ, quot membra, motus varij & continui, etiam dum quiescere videtur, nisi quod & lux eius pulchrior est, & aspectus amcenior, & influxus suauior. Suspexerunt miracula illa iam sapientis & accuratè Melitius & Nemesius in libris de homine, Theodoretus orat. 3. de prouidentia, Basilias homilia 11. in hexameron, Ambrosius lib. 6. eiusdem. 9. & lib. de Noë. c. 6. & 7. Cæsarius Dialogo 1. Nyssenus de officio hominis c. 30. Chrysostomus homilia 11. ad populum, Philo lib. de plantatione Noë, & alij plures præter Hippocratem & Galenum. Mihi satis est pro instituta breuitate tria dicere: primò qualis sit structura humani corporis: secundò quænam eius partes informetur animâ, seu de illis partibus comparatis cum animâ: terriò de illis inter se comparatis.

SECTIO I.

Humani corporis structura & delineatio.

In hoc igitur pulcherrimo reginæ animæ domicilio, acce rationis, vite ærario, vehiculo sapientiæ, humano inquam corpore, duo sunt partium genera: quedam dicuntur similes, quæ videlicet sunt sui vndique similes sensus æstimatione: quædam

Quaest. V. Sect. I. de Corpore organico. 427

dam dicantur dissimilares, quæ componuntur ex simplicibus. De utrisque mihi pauca ponenda sunt.

§. I.

Quanam sint humani corporis partes similares.

E sunt undecim, ossa, nervi, musculi, cartilagine, tendones, venæ, arteriæ, caro, adeps, cutis & membranæ. In singulis sunt novem obferenda: mihi duo videntur sufficere, structura & usus.

Ossa sunt partes similares totius animalis, scilicet ac frigidissimæ, genita ex feminis crassamento, ad totius animalis figuram, stabilitatem, rectitudinem. Tres singulorum fore ossium partes sunt. Prima est media pars ossis, cæteris maior, durior & crassior. Secunda est *epiphysis*, seu adnascencia, estque os toti ossi annexum, separabile ab ossis reliquo: in ossibus medullofis est vice operculi, ne medulla effluat; ex hac oriuntur ligamenta, eo quod sit mollior; non est in omnibus hæc epiphysis; in quibusdam est etiam multiplex. Tertia pars ossis dicitur *apophysis*, seu protuberantia, & eminentia quædam in extrema parte ossis, in eam finem ut ligamenta ossium probe inserantur, & cohereant, & sint instar propugnaculi aliis partibus.

Ossium differentia. Variæ omnino sunt, & mirabiles ossium differentia, quæ petuntur primo ex magnitudine, cum alia sint maxima, alia parva, quædam mediana: secundo ex figura; quædam enim sunt plana, quædam rotunda, quædam trilatera vel quadrilatera; quædam scaphæ, malleoli, cubi, incudis, stapidis similitudinem referunt. Quædam solida sunt, alia concava, & medullofa, alia plena foraminibus instar spongiæ. Tertiò à duritie, quartò à motu, quinto à sensu. Numerus ossium variè assignatur à Doctoribus: alij ducenta esse volunt, alij ducenta quadraginta octo; alij trecenta in capite, trunco, & artubus. Denique coniuncturæ ossium reuocantur ad duo capita. Primum est articulatio, in qua duo extrema ossium contigua tantum sunt, non continua; & hæc iterum est multiplex. Secundum est symphysis, in qua duo extrema ossium continua sunt, vel sine medio, vel cum aliquo medio, nervo, scilicet, carne, cartilagine. Quorum omnium artem elegantissimam pulchre mirantur & explicant Augustinus *lib. 22. ciuitatis*, cap. 24. Basilii Seleucia *orat. 1. Nyssenus lib. de opificio hominis*.

Ossium numerus. Connexa ossibus sunt cartilagine, ligamenta, villi, membranæ, tendones, & musculi. Cartilago est pars similis, frigida & sicca, ex crassa feminis parte, quæ caloris vi concreuit, genita, ad motuum varietatem, & securitatem, & ad externos impetus retundendos. Quibus verbis quatuor explicantur causæ cartilaginum. Aliæ sunt in capite, alia in trunco, alia in extremitatibus, omnes incredibili artificio & varietate contextæ. Differunt inter se vel in substantia; nam alia sunt duræ, ut larinæ; alia mediocres, ut epiglottis; alia molles, quibus colligantur articuli: vel in figura, unde alia vocatur annularis, ensiculata, scutiformis: vel in connexione; nam alia ossibus adnascuntur, alia solitaria sunt, & illæ omnes diuersimodè connectuntur. Iuuant motus ossium, contusionem & luxationem molliter cedendo impediunt.

A Ligamentum pars est frigida & sicca, media inter nervum & cartilaginem naturam obtinens, varios in colligando, continendo, tegendo, & musculis constituendis usus præstans. Toto videlicet corpore illa inspersa sunt, in eum præsertim usum, ut ossium & cartilaginum articulationes præsertim laxiores firmet & deuinciant; atque ut instar indumenti extrinsecus apponantur ad tendinum tutelam. Viscera suspendunt, tendines suis continent locis, impediunt ne ossis durities tendini noceat, quia strata sunt inter os & tendinem.

B Villi partes sunt frigida ac sicca, albæ, solida, oblongæ instar filamentorum, ad motum & carnis custodiam destinata. Præcipuum videlicet motuum omnium instrumentum sunt villi, quia tunc musculi, & reliquæ omnes partes mouentur, cum distendantur, aut contrahuntur villi ex quibus constant. Varietas eorum est incredibilis, quia toto corpore sparsi sunt, & ex illis alij sunt recti, alij obliqui, alij transversii, alij duriores, alij molliores.

C Membrana pars est frigida & sicca, lata, tenuis, densa, partes subiectas custodiens, colligans, determinans. Aliæ sunt legitimæ, alia illegitimæ, quæ corpora sunt potius membranosa. Legitimæ alia villis habent, alia villis carent, & sunt diuiduæ, ut papyri; alia tenuissimæ sunt, alia crassiores. Numerus earum iniri vix potest. Aliæ sunt fœtus, alia editi animalis membranæ. Fœtus sunt chorion, quæ aut fœtum continet aut circuli & coronæ instar ambit. Amnios receptaculum est sudoris, allantoïdes receptaculum urinae. Editi animalis membranæ alia sunt vniuersales, quæ aut totum corpus tegunt, ut cutis, & panniculus carnosus; aut inuoluunt omnes partes eiusdem generis, ut omnia ossa regit à capite ad pedes periosteon, musculos omnes membrana communis musculorum. Aliæ sunt particulares; sic enim cerebrum velant meninges duæ, una crassa, tenuis altera, quæ velat etiam totam spinam dorsii, & omnes nervos. In thorace grandis membrana costis subtenditur, totamque partem mediam continet. In inferiori ventre peritoneum viscera omnia ut saccis inclusa tenet.

D Tendo pars est dissimilis, constans ex nervis, villis, & ligamentis, quæ sparsa per carnes, in unam veluti chordam coeunt, ut per eam musculi motum edat; constat enim ex tribus illis partibus, & est præcipuum instrumentum. Confundunt cum aliqui cum ligamento, alij distinguunt cum Galeno & Medicis, quia tendo sensibilis est, ligamentum insensibile. Et sanè ligamenta similares partes sunt; tendo est pars dissimilis, constans, ut dixi, ex nervis, villis, ligamentis, & carne.

E Musculus est pars dissimilis, contexta ex nervis, tendonibus, venis, arteriis, carne ac tunica propria, ut sit præcipuum voluntarij motus organum. Breuius describitur à Galeno, *Corpus nervosum carne permixtum*. Quatuor ergo sunt partes similares in quolibet musculo, nervus, ligamentum, villi, caro fibrosa, quæ præcipuum est voluntarij motus organum. Musculi autem mouentur quadrupliciter; vel enim contrahuntur, vel extenduntur, vel transferuntur, vel tensi manent. Numerus musculorum non est omnino certus, sed communiter tamen existimantur quadringenti quinque.

Vena est vas oblongum, rotundum, fistulæ modo excavatum, simplici tunica constans, omni villorum genere intertexta, dicatum continendo, distinguendo

Quenam sint corporis partes dissimiles.

EX iis igitur partibus veluti cæmentis quibusdam confurgit præstantissima illa moles constans ex multis partibus dissimilibus, quæ sunt omnes dignitate pares, si artificis ingenium spectes; vsu mirabiles, si spectes necessitatem; nihil enim est in membris vel abundans in tanta copia, vel dissonum in tanta varietate, vel æquale in tanta similitudine. Diuiditur ab Hippocrate in principales quatuor partes, caput, thoracem, & artus.

Quid sine capite est homo, inquit Ambrosius *lib. 6. hexameron, cap. 9.* cum totus in capite sit. Princeps videlicet in homine membrum & caput, ut dixerit mirabiliter eo loco mellitus doctor Cassiodorus *lib. de anima, cap. 15.* qui caput appellat animæ tribunal, Lactantius *lib. de opificio hominis, cap. 10.* totius diuini operis culmen, Plato in *2. parte Timæi*, membrum diuinissimum, cui totum corpus connexum Deus parere iussit. Plinius *lib. 11. cap. 37.* arcem sensuum. Considerari possunt in eo figura, magnitudo, & diuersæ partes.

Capitis figura sphaerica est, non tamen ad figuram amissam circularis; paulatim enim circa tempora comprimitur, estque oblongum, ita ut anteriorem, posterioremque partem prominentiorem habeat. Posterior pars capaciore est, quoniam vertebra dorsæ, & spinalis medulla latitudinem efficiunt paulò ampliorem, ut collo velut in æquilíbrio infideat.

Magnitudo capitis varia est, sed homini, quàm cæteris animalibus, multò maior; quia moles cerebri amplior est. Paruum caput semper in vitio est, indicium scilicet præcipitis & temerarij ingenij, ob spirituum paucitatem, qui angusto coacti spatio, incallescunt sine modo, nec libere expandiuntur.

Diuiditur vulgò in duas partes; anteriorem, quæ dicitur facies; posteriorem, quæ dicitur calvaria. Partes calvariæ sunt antica, postica, media, & laterales, quæ dicuntur tempora, eo quod ænitie annos prodant ætatis. Rursum calvariæ partes aliæ sunt continentes, aliæ contentæ.

Partes continentes, quædam communes sunt, quædam propriæ. Communes sunt pili, cutis, panniculus carnosus, venæ, arteriæ, musculi. Propriæ, pericranium, cranium, meninges duæ, cerebrum, cerebellum. In quibus enucleatè describendis non vacat morari. De cerebri tota conformatione dicam agens de sensu communi.

Vultum à voluntate dictum esse notat Cassiodorus *lib. de anima, cap. 16.* quia speculum est animæ, idè soli homini data facies est, cæteris os aut rostra, ut notat Plinius. Diuiditur in partem superiorem & inferiorem; superior continet frontem & supercilia. In parte inferiori sunt quatuor sensuum sedes, oculi, aures, nares, & lingua, de quibus dicam explicans sensuum actus proprios, & organa. Deinde maxillæ, genæ, mentum, in quibus pauca sunt scitu digna.

Thorax appellatur pars illa corporis, quæ à ingulis extenditur ad diaphragma, à superiore parte clauiculis, inferiore diaphragmate, anteriore sterno, posteriore vertebra dorsæ, dextra & sinistra duodecim costis circumferitur. Figura eius rotunda est, sed oblongior, nec exquisitè globosæ, antica

tribuendo & coquendo sanguini. Vbi habes figuram, materiam, & officium venarum, intra quas certum est sanguinem nunquam concreescere, etiam mortuo animali. Innumera illa sunt, sed ad quinque tamen capita reuocari solent; imò ad venam cauam & venam portam; quæ duo sunt corporis veluti flumina, & fontes totius vitæ. Diuiditur vena utraque in propages innumeras, quarum descriptio longa esset, & à nostro aliena instituta.

Arteria. Arteria est vas rotundum, oblongum, fistulæ odo excavatum, duplici tunica fibris intertexta constans, deducendis spiritibus, & temperando, ac reficiendo singularum partium calori dicatum. Generatim dici potest tot esse arterias, quot sunt venæ; sed pressius tamen tres assignari solent arteriæ: magna arteria, arteria venosa, vena arteriosa; quarum ramos & propages longum esset describere.

Nerui. Nervus pars est spermatica à cerebro, aut spinali medulla exorta, interiore parte medullaris, exteriori membranea, spiritus animalis delator ad sensum & motum. Vbi habetur neruorum ortus, substantia, & officium: per neruos enim omnis perficitur motus, & sensatio; vnde in illis omnis præsertim residet voluptas, & dolor. Commode diuiduntur in eos qui prodeunt à cerebro, & in eos qui prodeunt à spina dorsæ. A medulla cerebri cranio adhuc inclusa septem oriuntur paria, seu coniugationes; optica prima, oculos mouet altera, tertia gustum, quartaque; quinta audit, vaga sexta est, septima lingua. Adde olfactum, vnde nouem aliqui paria faciunt. A medulla eiusdem cerebri magnum occipitij foramen egressa, & in vertebra delata nascuntur triginta neruorum paria, nempe cervicis septem, thoracis seu dorsæ duodecim, lumborum quinque, ossis sacri sex, à quibus oriuntur nerui artuum.

Caro. Caro est mollis substantia, rubicunda ex sanguine mediocriter reficcato genita. Quatuor dicuntur à Galeno esse genera carniū propriè dicta; illa scilicet quam descripsi, caro viscerum, caro cuiuslibet parti propria, caro glandulosa. Carni annexa sunt primò adeps, pars videlicet oleosior & magis aërea sanguinis, quæ roris instar exsudat à venis, & ad membranas præsertim allabatur. Oritur ille non ex frigore, sed ex calore magis remisso, qui habetur pro frigore: secundò panniculus carnosus, membrana nimirum crassissima, vniuersum corpus à capite ad pedes regens: illa in homine carnosior non est, sed tota neruea & membranea, habetque interiectum adipem; in brutis autem cuti proximè adhæret, ideoque quadrupedum cutis sponte mouetur: in homine immobilis est, quia membrana hæc distat à cute, firmiterque villis annexa est, excepta facie, in qua membrana hæc carnosior est, & ita cuti carnis suis fibris adhæret, ut ab ea separari vix possit, vocaturque latus musculus, idè in homine solius faciei cutis mouetur. Tertio cutis & cuticula. Cutis, seu derma, membrana est omnium capacissima & crassissima, ex seminis & sanguinis permixtione genita, subiectarum partium munimentum; semel deperdita nunquam reparatur, exquisitissimum habet sensum. Cuticula seu epidermis, est tenuissima cutis efflorescentia, insensibilis & exsanguis.

Adeps. Adeps, pars videlicet oleosior & magis aërea sanguinis, quæ roris instar exsudat à venis, & ad membranas præsertim allabatur. Oritur ille non ex frigore, sed ex calore magis remisso, qui habetur pro frigore: secundò panniculus carnosus, membrana nimirum crassissima, vniuersum corpus à capite ad pedes regens: illa in homine carnosior non est, sed tota neruea & membranea, habetque interiectum adipem; in brutis autem cuti proximè adhæret, ideoque quadrupedum cutis sponte mouetur: in homine immobilis est, quia membrana hæc distat à cute, firmiterque villis annexa est, excepta facie, in qua membrana hæc carnosior est, & ita cuti carnis suis fibris adhæret, ut ab ea separari vix possit, vocaturque latus musculus, idè in homine solius faciei cutis mouetur. Tertio cutis & cuticula. Cutis, seu derma, membrana est omnium capacissima & crassissima, ex seminis & sanguinis permixtione genita, subiectarum partium munimentum; semel deperdita nunquam reparatur, exquisitissimum habet sensum. Cuticula seu epidermis, est tenuissima cutis efflorescentia, insensibilis & exsanguis.

Cutis utraque. Cutis, seu derma, membrana est omnium capacissima & crassissima, ex seminis & sanguinis permixtione genita, subiectarum partium munimentum; semel deperdita nunquam reparatur, exquisitissimum habet sensum. Cuticula seu epidermis, est tenuissima cutis efflorescentia, insensibilis & exsanguis.

Quæst. V. Sect. II. de Corpore organico. 429

antiqua & postica parte latior, quam in cæteris animalibus, quæ dorsum habent & pectus carinatum. Situs est inter supremam & infimam regionem, ut ab eo in omnes partes viuificus calor diffundatur. Partes aliæ sunt continentes, aliæ contentæ. Continentes propriæ, aliæ molles sunt & carneæ; aliæ ossæ & cartilagineæ, quæ medium locum occupant; aliæ membranose. Carneæ sunt mammae & musculi, præsertim respiratorii. Partes ossæ aut sunt anticæ, aut posticæ, aut laterales. Anterior pars dicitur sternum, seu pectus; posterior dorsum: latera *πλευρά*, siue costæ. Membranose partes sunt *πλευρά* & mediastinum. Partes contentæ sunt cor, pulmones, venæ, arteriæ, nervus sextæ coniugationis, & oesophagus, quibus sub sternitur diaphragma. Quæ omnia describunt accuratè Medici. Ego dicam de his quantum satis erit, explicans instrumenta nutritionis, respirationis & vocis.

**Venerim-
seior.** Thoraci substratus est venter inferior, cuius partes aliæ sunt continentes, aliæ contentæ: continentes peritoneum & musculi. Contentarum coctioni aliæ, aliæ generationi deseruiunt. Nutritioni seruiunt ventriculus, omentum, intestina, mesenterium, hepatis, vesicula fellea, lien, renes, venter & vesica, ut patebit ex secunda disputatione, ubi explicabitur nutritio & inservientia ipsi organa.

**Manus &
pedes.** Artus vocantur membra ex trunco enascentia: alij ex his superiores sunt, & vocantur manus, quæ à summo humero usque ad extremos articulos extenduntur: alij inferiores vocantur pedes à coxendicis articulo ad summum digitorum apices. Manus præstantiam pulchrè describit Theophrastus *serm. 4. de providentia*: ego libenter vocauerim linguam absentium, memoriam memorie, cuius omnia sunt opera ut magistra, omnia miracula ut domina, omnia obsequia ut ancilla. Diuiditur manus in humerum, cubitum & extremam manum. Pedum partes sunt tres, femur, tibia, pes extremus.

SECTIO II.

De partibus corporis prout comparatis cum anima.

Dixi obiter partes omnes, ex quibus constat humanum corpus: nunc quaeritur quænam ex illis partibus animatae sint, quænam inanimatae.

Certum autem est, quod informantur anima, & verè viuunt cor, cerebrum, stomachus, pulmones, lien, renes, caro, cutis, membranæ, cartilaginee, ligamenta, tendones, fibrae, venæ, arteriæ, nervi; quia in illis operationes sunt vitales, nutritio & augmentatio; imò & sensus: quod idem rectè asserit Ariaga de plumis auium, quia illæ crescunt in omnem partem. Difficultas igitur primò esse potest de humoribus, præsertim de sanguine: secundò de capillis & vnguibus: tertio de ossibus.

S. I.

Verum sanguis & reliqui humores sint animati.

Idest vitum animam habeant sanguis, pituita, flaua & atra bilis, quibus adiungo medullam ossium, adipem, semen & lac.

Côclusio. Dico primò, sanguinem & humores illi adiunctos, pituitam scilicet, & utramque bilem, esse profus inanimatos. Ita docent cum Galeno S. Thoma, & Scotus Suarez, Valques, Aueris, contra

A Caietanum, Medinam, Conradum, Hurtadum, Arriagam.

Obserua primò, sanguinem rectè definiri, *Est humor temperatè humidus, & calidus, naturæ amississimus.* Primò enim temperies humida est & calida, quia fit ex alimenti substantia magis aërea, pingui, & modicè calida; sicut pituita fit ex aquea, bilis ex ignea, melancolia ex terrea. Deinde intenso calore aduritur sanguis, remisso fit crudior, modico conseruatur. Secundò color sanguinis est rubeus, qui oritur ex opacitate terræ iuncta elementorum aliorum perspicuitati, & concoctioni, ex quorum defectu reliqui humores alterius sunt coloris: sapor dulcis est, odor nullus. Tertio locus proprius & primarius, in quo sanguis gignitur, est iecur, cui soli primaria vis inest sanguificandi, & ab eo communicatur venis vicinioribus, quæ habent etiam vim coquendi. Venæ autem mesenterij vim habent præparandi, ut nimirum cum minori virium dispendio iecur suum munus obeat; videmus enim rubescere pituitam in venis hepatis vicinis, & chyum in mesentericis. Cur autem sanguis extra venas statim concresecat, non concresecat autem intra venas, disputat Fernelius *lib. 6. cap. 7.* neque verò tribui potest nisi insitæ venarum facultati, quæ sanguinem etiam in cadaveribus semper fluidum seruant, extra venas autem statim coagulantur, propter admixtas innumeras fibras, quæ percipi sensu minime possunt, nisi sanguis calens per linteum transfundatur.

C Obserua secundò, præter sanguinem tres præterea esse humores in corpore, distinctæ ab eo speciei, qui tamen cum ipso sanguine generantur in hepate. Primò enim varietatem quatuor humorum explicat Fernelius *lib. 6. cap. 3.* exemplo recentis musti, in quo est aliquid igneum sursum innatans, quod appellatur flos vini, seu spuma. In fundo sæx est, crassa quadam & terrestris materia. Nondum tamen suauis vinum est, sed adhuc austerum & acerbum propter incocti humoris permixtionem, qui tandem pervincitur, & vinum maturum redditur plenum caloris, & roboris. Idem etiam ostenditur ex quatuor morborum generibus, quæ communiter Medici agnoscunt oriri ex excessu singulorum humorum. Itaque in sanguine concreto, quod albicat, pituita est; quod flauum omnibus supereminet, colera; quod nigricans residet in fundo, melancolia: humor aqueus illis permixtus est serum. Secundò quod humores illi distinctæ sint speciei à sanguine, constat ex diuersitate temperamentorum; pituita enim liquida est substantia, frigida & humida, naturaliter insipida: nullam quidem propriam sedem habet, sed cum sanguine iuncta est, tamen creditur residere in cerebro, propter temperiem eius frigidam, & humidam: & in ventriculo propter cruditates ciborum. Flaua bilis sicca est & calida, sapore amaro propter coctionem nimiam, colore rubeo & splendido, ac quodammodo flavescente; sed interdum tamen propter ferrosam humiditatem admixtam lutea euadit & pallida, aliquando cerulea & æruginea. Melancolia frigida est, sicca, crassa, grauis & terrea, sæx ipsius sanguinis, colore nigro, sapore acetbo & acido: valet ad excitandam acrimoniam suâ famem dum pungit ventriculum, & ad confortandam facultatem retentricem siccitate suâ & frigore.

Ratio cur humores illi omnes sint inanimati, est primò, quia nulla pars viuens informatur anima, quæ non continuatur cum aliis partibus eiusdem viuens, quæ pro certo sunt animatae; si enim anima informaret materias discontinuas, separaretur

Sanguinis natura.

Tres humores.